

Hogere arbeidsproductiviteit bij kleiner aantal productiegroepen

Groeien zonder pijn

Melkveehouders die hun bedrijf uitbreiden, oriënteren zich vaak op het buitenland. Daar is veel kennis en ervaring als het gaat om grootschalige melkveehouderij. Maar hoe zijn grote bedrijven in Nederland omgegaan met de 'groeipijn' van een schaalvergroting? Wageningen UR en De Heus Voeders maakten een analyse.

tekst **Tijmen van Zessen**

Groeipijn. Iedereen kent wel een kind in zijn omgeving dat groeipijn heeft ervaren. Bij groeipijn ontstaat er tijdens een groeispurt plotseling een grote rek op pezen en spieren. Melkveebedrijven die een groeispurt meemaken of achter de rug hebben, kunnen ook groeipijn ervaren. In samenwerking met Wageningen UR deed mengvoerleverancier De Heus onderzoek naar de 'groeipijn' op twintig grote melkveebedrijven in Nederland. Deze bedrijven melken gemiddeld 360 koeien. Hoe pasten zij hun bedrijfsvoering aan aan die schaalgrootte? René Knook, productmanager voor De Heus, heeft de antwoorden. 'Vereenvoudiging van de bedrijfsvoering is het allerbelangrijkst. Melkveehouders neigen ernaar om meer groepen en meer rantsoenen te maken als de veestapel groeit. De gedachte is dat dit de arbeidsefficiëntie verbetert, maar het tegendeel is waar. Uit onze analyse blijkt dat de arbeidsproductiviteit afneemt als bedrijven met meer groepen werken.'

Figuur 1 illustreert de trend die Knook bedoelt. 'Werken met meer productiegroepen betekent vaker koeien wisselen, vaker een groter aantal rantsoenen bereiden. Dat is nadelig voor de hoeveelheid melk per arbeidskracht en daarmee nadelig voor de arbeidsproductiviteit.'

Hoe bijzonder is het dat een adviseur die werkt voor een mengvoerleverancier, pleit voor minder rantsoenen? Hoe meer groepen er zijn, hoe beter je de koe toch kunt voeren naar haar behoefte? 'Dat klopt, daarom maak ik een uitzondering voor de transitieperiode. Een koe vraagt rond het afkalven de meeste arbeid, de transitie van droogstand naar lactatie moet daarom probleemloos verlopen.' Knook wijst erop dat bedrijven veel arbeid besparen door preventief te werken. 'Dat betekent strikt zijn in het ruwvoer voor de droogstand; geen herfstkuilen voeren met een hoge kation-anionbalans en tijdens de eerste zes weken niet meer dan 8000 vem per koe per dag verstrekken. Een koe mag in die periode geen conditie verliezen en ook zeker niet vervetten. De laatste twee weken voor afkalven is het van belang om de energiedichtheid van het rantsoen te verhogen. Droge koeien horen dus in twee groepen te worden gehuisvest.'

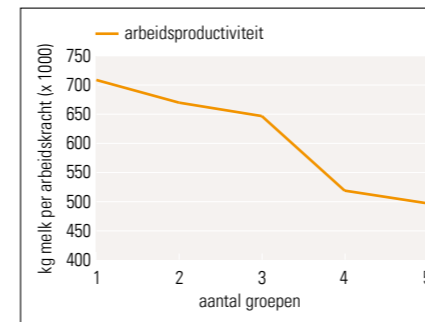
Separatiehekken populair

Terug naar het onderzoek, dat in kaart bracht welke arbeidsbesparende voorzieningen de bedrijven troffen (figuur 2). De meest populaire zijn separatiehekken en mondelinge protocollen. De eerste voorziening verrast Knook niet. 'Om het werk

met weinig personeel rond te zetten is een separatiehek onmisbaar.' Verrassender vindt Knook de hoge mate waarin de bedrijven gebruikmaken van een mondelinge protocol. Twaalf bedrijven werken volgens een mondeling afgesproken systeem, slechts twee hanteerden een uitgeschreven protocol. 'Een protocol is vooral handig bij werkoverdracht en bij het analyseren van de werkwijze. Vaak wordt echter de controle van een standaard werkwijze in een protocol vergeten. Het is juist zinvol om in het protocol bijvoorbeeld niet alleen aan te geven hoeveel biest een kalf moet krijgen, maar ook dat regulier de biestkwaliteit wordt gemeten en dat periodiek het niveau van immuunglobulinen in het bloed van het kalf wordt vastgesteld.'

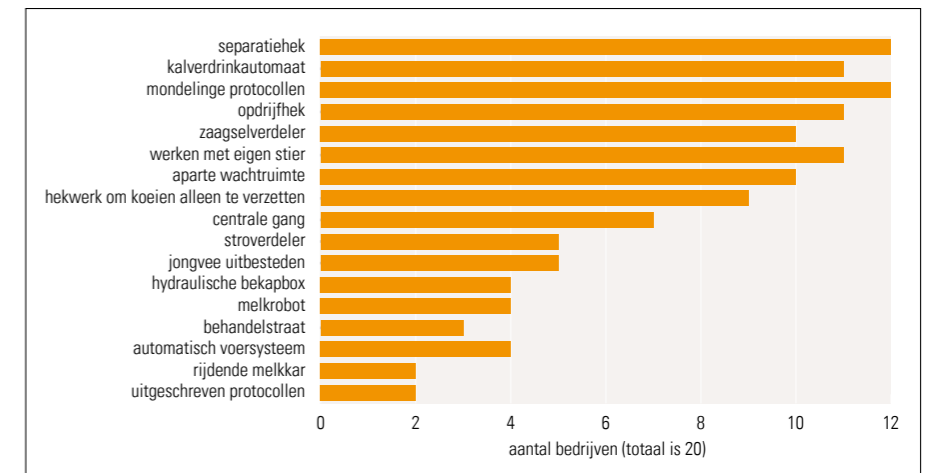
Vlak afkalfpatroon

Een meerderheid van de bedrijven werkt met een eigen stier. Maar waarom zien de onderzoekers dit als een arbeidsbe-

Figuur 1 – Gemiddelde arbeidsproductiviteit versus het aantal groepen

sparende voorziening? 'Een vlak afkalfpatroon is arbeidstechnisch het meest efficiënt. Het aantal afkalvingen per maand is dan gelijk en de arbeidsbehoefte is beter te plannen. Een stier kan eraan bijdragen afkalfpieken zo veel mogelijk te voorkomen', legt Knook uit. Bovendien voorkomt een stabiel afkalfpatroon dat de droogstandsafdeling overbezet raakt. 'Als er het ene moment twintig koeien droogstaan en het andere moment dertig, dan zouden de afscheidingshekken van de droogstandsgroep verplaatst moeten worden. In de praktijk komt het daar vaak niet van. Het gevolg is meer competitie en minder voeropname, terwijl juist de drogestofopname in deze periode cruciaal is.'

Figuur 2 – Arbeidsbesparende voorzieningen op melkveebedrijven in studie WUR/De Heus

Het uitbesteden van jongvee is voor een kwart van de bedrijven dé manier om arbeid te besparen. Opvallend is dat deze bedrijven niet in alle gevallen meer melk per arbeidskracht produceren. Om efficiënt te groeien is het volgens Knook vooral belangrijk om te blijven rekenen. 'Ga bewust om met arbeid. Wie jongvee of landwerk bewust uitbesteedt aan derden, zal per volwaardige arbeidskracht meer moeten melken. Misschien is het wel noodzakelijk om iemand te ontslaan om de arbeidsproductiviteit te verhogen.' De bedrijven in dit onderzoek mol-

ken gemiddeld 3,2 miljoen kilo melk en haalden iets meer dan 600.000 kilo melk per volwaardige arbeidskracht. 'Om de arbeidsproductiviteit stabiel te houden, zul je minstens zes ton moeten groeien voordat een extra medewerker uitkan.' Pijnloos groeien is alleen haalbaar als de technische resultaten minimaal gelijk blijven. De noodzaak om de bedrijfsvoering met managementprogramma's te evalueren is dan ook groter naarmate de omvang van bedrijven toeneemt (zie kader). 'De oplossing van een probleem zit vaak in de analyse', besluit Knook. |

Melkveehouders neigen ernaar om meer groepen te maken als de veestapel groeit

Extra evalueren met Dairy Compass Pro

Klanten van De Heus zijn reeds bekend met 'Dairy Compass'. Dit managementprogramma ondersteunt melkveehouders met technische kengetallen als saldo per kilo melk, het krachtvoerconsumptie en de ruwvoerbenuutting. Om grote bedrijven beter te ondersteunen

gebruikt De Heus sinds kort Dairy Compass Pro. Deze module omvat dertig kengetallen die het proces op melkveebedrijven maandelijks beoordelen. Nieuw zijn onder andere het percentage afvoer binnen dertig dagen na afkalven en het percentage afvoer tijdens de eerste lactatie.